

มานุษยวิทยาอีโรติก และผัสสะบนเรือนร่าง Erotic Anthropology and Body Sensuality

ความเป็นมาในการศึกษาเพศและกามารมณ์

ในการทำความเข้าใจของนักวิชาการเกี่ยวกับความรู้สึก ความปรารถนาทางเพศ เพศสัมพันธ์และกามารมณ์ของมนุษย์ มักจะเน้นการอธิบายในมิติของความสัมพันธ์ชายหญิง บทบาทของเพศภาวะและเพศวิถีทางสังคม การแสดงออกเกี่ยวกับอำนาจ อัตลักษณ์ ความเชื่อ และการแสวงหาประโยชน์ทางการเมืองและเศรษฐกิจ (Spronk, 2014) ในแวดวงเพศภาวะและเพศวิถีศึกษา สตรีศึกษา เกย์และเลสเบี้ยนศึกษา การวิเคราะห์เซ็กส์ของมนุษย์มีเป้าหมายเพื่อชี้ให้เห็นระบอบอำนาจที่ควบคุมและสร้างบรรทัดฐานให้มนุษย์จัดหมวดหมู่อารมณ์และพฤติกรรมทางเพศตามความรู้แบบวิทยาศาสตร์ ซึ่งนำไปสู่การเปิดเผยให้เห็นความเหลื่อมล้ำและมายาคติที่มีต่ออารมณ์ทางเพศของคนรักเพศเดียวกัน คนข้ามเพศ และผู้ที่อยู่นอกบรรทัดฐานชายเป็นใหญ่ การศึกษาที่พยายามอธิบายผัสสะทางร่างกายและอารมณ์ของเซ็กส์ยังมีอยู่จำกัด (Tuzin, 1995)

การศึกษาของ Malinowski (1982 [1929]) เรื่อง *The sexual life of savages in north-western Melanesia* และการศึกษาของ Mead (1950) เรื่อง *Sex and temperament in three primitive societies* คืองานบุกเบิกในการอธิบายประสบการณ์ทางเพศของมนุษย์ โดยวิเคราะห์ด้วยทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ที่บ่งชี้ถึงความสัมพันธ์ของชายหญิงผ่านพิธีแต่งงาน การทำหน้าที่ในครัวเรือนและระบบเครือญาติ การศึกษาของ Benedict (1934) ที่นำทฤษฎีของฟรอยด์มาอธิบายพฤติกรรมทางเพศภายใต้พิธีกรรมเปลี่ยนผ่านจากวัยเด็กไปสู่วัยผู้ใหญ่ รวมถึงการศึกษาของ Evans-Pritchard (1972) ในประเด็นความสัมพันธ์เชิงกามารมณ์ของคนเพศเดียวกันในชนเผ่า Azande ในแอฟริกา ต่อมาในทศวรรษ 1970 ความสนใจของนักมานุษยวิทยาในประเด็นเพศมาพร้อมกับข้อถกเถียงของนักวิชาการด้านสตรีศึกษาและเกย์เลสเบี้ยนศึกษา รวมทั้งข้อโต้แย้งของ Michel Foucault (1976) ที่วิพากษ์ระบอบอำนาจความรู้แบบวิทยาศาสตร์ ที่สร้างวาทกรรมเกี่ยวกับอัตลักษณ์ของชายหญิงและเพศนอกบรรทัดฐาน งานศึกษานี้มีอิทธิพลต่อการวิเคราะห์ความรู้สึกและอัตลักษณ์ทางเพศในสังคมตะวันตก ประกอบการการเกิดขึ้นของขบวนการเรียกร้องสิทธิของเกย์เลสเบี้ยน ส่งผลให้วงวิชาการตื่นตัวในการศึกษาเซ็กส์ กามารมณ์ เพศภาวะและเพศวิถีภายใต้สังคมสมัยใหม่

ข้อถกเถียงที่ปรากฏอยู่ในวงวิชาการด้านเพศภาวะและเพศวิถีในช่วงทศวรรษ 1970 คือการโต้แย้งคำอธิบายเพศที่ถูกครอบงำด้วยกระบวนทัศน์สาระัตถนิยม (essentialism) ซึ่งเป็นการยึดเอาข้อกำหนดทางชีววิทยาและพันธุกรรมมาตัดสินความจริงเกี่ยวกับเพศภาวะและเพศวิถี (นฤพนธ์ ด้วงวิเศษ, 2563; Vance, 1991) รวมทั้งข้อโต้แย้งจากนักวิชาการเฟมินิสต์ที่ชี้ว่าผู้หญิงถูกกดทับภายใต้โครงสร้างและบรรทัดฐานของชายเป็นใหญ่ ส่งผลให้ผู้หญิงขาดสิทธิ

ทางสังคมและไม่มีโอกาสเลื่อนฐานะตัวเอง ในขณะที่นักมานุษยวิทยา เช่น Ortner (1974) และ Rubin (1975) เสนอว่าในการทำความเข้าใจความสัมพันธ์ทางเพศจะต้องแยกเรื่องเพศภาวะออกจากเรื่องเพศวิถี นอกจากนี้ การศึกษาของ Katz (1976) และ Weeks (1977) เสนอ การทำความเข้าใจแบบแผนวัฒนธรรมของชายรักชายที่ปรากฏขึ้นในสังคมตะวันตก เพื่อ วิเคราะห์ความแตกต่างของพฤติกรรมและอัตลักษณ์ ซึ่งเป็นการปฏิบัติทางสังคมที่ต่างกัน การศึกษาเหล่านี้มีเป้าหมายร่วมกันคือการวิพากษ์การเมืองของเพศภาวะและเพศวิถีที่ทำให้เกิด การจัดลำดับชั้นของมนุษย์ไม่เท่ากัน และปัญหาจากการกีดกันผู้ที่มีพฤติกรรมทางเพศที่ไม่ตรงกับบรรทัดฐานทางสังคม

ในช่วงทศวรรษ 1980 ประเด็นการศึกษาเรื่องเพศถูกครอบงำด้วยความรู้ทางการแพทย์ ซึ่งเป็นช่วงที่สังคมตะวันตกกำลังเผชิญกับปัญหาการแพร่ระบาดของเอชไอวี/เอดส์ กลุ่มชายรัก ชายจะถูกตีตราและถูกเหยียดหยามในฐานะเป็นกลุ่มคนที่มีพฤติกรรม “สำส่อนทางเพศ” ยิ่งเป็น การตอกย้ำมายาคติเรื่องความผิดปกติทางจิต และการทำผิดคำสอนของพระเจ้าในศาสนาคริสต์ อย่างไรก็ตาม นักมานุษยวิทยาออกมาโต้แย้งว่าการศึกษาทางการแพทย์ไม่สามารถทำความเข้าใจมิติความสัมพันธ์ทางเพศของคนรักเพศเดียวกันในช่วงที่พบการระบาดของเชื้อเอชไอวี (Parker & Aggleton, 1999) ในช่วงทศวรรษ 1990 เมื่อโรคเอดส์กระจายไปในภูมิภาค ต่างๆ อิทธิพลความรู้ด้านการแพทย์และสาธารณสุขเข้าไปมีอิทธิพลต่อการศึกษาพฤติกรรมทาง เพศของมนุษย์ นำไปสู่คำอธิบายเกี่ยวกับการเป็นกลุ่มเสี่ยงต่อการติดโรคทางเพศสัมพันธ์ ซึ่ง เป็นการตีตรากลุ่มคนข้ามเพศและคนรักเพศเดียวกันให้เป็นผู้ที่น่ารังเกียจ และเป็นสัญลักษณ์ ของความเสื่อมเสียทางศีลธรรม รวมถึงปัญหาการตั้งครุฑโดยไม่ตั้งใจ การทำแท้งของผู้หญิง การล่อลวงผู้หญิงไปสู่การค้าประเวณี ซึ่งสังคมมักจะประณามว่าเป็นการกระทำที่ชั่วร้ายและไร้ มนุษยธรรม ในประเด็นนี้ Vance (1991) กล่าวว่าการศึกษาทำความเข้าใจความสัมพันธ์ทางเพศและ พฤติกรรมเซ็กส์ของมนุษย์ภายใต้กระบวนทัศน์วิทยาศาสตร์ นำไปสู่การเหมารวมและมองข้าม บริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่มีต่อการแสดงพฤติกรรมทางเพศที่ซับซ้อน ดังนั้น นัก มานุษยวิทยาจึงเสนอให้ศึกษาเปรียบเทียบการแสดงออกทางเพศในสังคมต่างๆ (Manderson et al., 1999; Morris, 1995; Weston, 1993)

ในการศึกษาของ Hastings and Magowan (2010) อธิบายให้เห็นปรากฏการณ์ เกี่ยวกับเซ็กส์ ความปรารถนาทางเพศ รูปแบบความสัมพันธ์ การสร้างตัวตน และการแสวงหา ความสำราญทางเพศในรูปแบบใหม่ๆ ในช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 21 เช่น การเรียกร้องของผู้ค้า บริการทางเพศที่ต้องการให้รัฐรับรองเป็นอาชีพอย่างถูกต้องตามกฎหมาย อุตสาหกรรมความ งามและศัลยกรรมเพื่อเปลี่ยนแปลงสรีระทางเพศ การใช้สื่อออนไลน์เพื่อติดต่อซื้อขาย แลกเปลี่ยนเซ็กส์ของคนกลุ่มต่างๆ การท่องเที่ยวเชิงเซ็กส์ การเสฟสื่อโป๊เปลือย หรือการ เคลื่อนไหวของกลุ่มที่ต้องการเสรีภาพในการเปลือยกายในที่สาธารณะ เป็นต้น ปรากฏการณ์ ทางเพศเหล่านี้ชี้ให้เห็นกระบวนการทำให้เพศสรีระ เรือนร่าง และอารมณ์ทางเพศกลายเป็นวัตถุ ที่สิ้นคลอนบรรทัดฐานทางศีลธรรม รวมทั้งการมาบรรจบกันของพื้นที่ร่างกาย ความรู้สึก และ

กฎระเบียบทางสังคมที่เกิดขึ้นในปฏิบัติการของมนุษย์ที่ส่งผลในเชิงบวกและลบ นอกจากนี้ยังมีการถกเถียงด้วยแนวคิดใหม่ เช่น transactional sex, sexual capital และ sexual economies ซึ่งบ่งชี้ว่ากิจกรรมเซ็กส์ยังเป็นพื้นที่ของทุนและการประกอบการทางธุรกิจ (นฤพนธ์ ด้วงวิเศษ, 2560; Arnfred, 2007; Cole, 2003)

ประสบการณ์และผัสสะของเรือนร่าง

จากข้อถกเถียงของ Foucault (1979) ทำให้เกิดการตรวจสอบสิ่งที่เป็นตัวตนทางเพศของมนุษย์ ซึ่งมีใช้เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ หากแต่ปรากฏขึ้นในเครือข่ายความรู้และระบอบอำนาจที่ชี้แนะโดยนักวิทยาศาสตร์ โดยเฉพาะในสังคมตะวันตกช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 19 ซึ่งร่างกายของมนุษย์กลายเป็นพื้นที่สำหรับการสถาปนาความจริงเกี่ยวกับอารมณ์ ความรู้สึกและตัวตนทางเพศ (นฤพนธ์ ด้วงวิเศษ, 2558) Rubin (1984) กล่าวว่าข้อวิจารณ์ของ Foucault (1979) สร้างประโยชน์ต่อวงวิชาการด้านเพศภาวะและเพศวิถี เนื่องจากการทำให้มีการตรวจสอบมายาคติและวาทกรรมที่ใช้สร้างความรู้เกี่ยวกับอารมณ์และวิธีปฏิบัติทางเพศของมนุษย์ อย่างไรก็ตาม ช่องว่างความเข้าใจที่ยังไม่มีการอธิบายอย่างชัดเจนคือ การกระทำทางเพศที่มนุษย์มีต่อบุคคล วัตถุสิ่งของ และจินตนาการ สิ่งเหล่านี้ยังคงเป็นเรื่องที่ขาดการวิเคราะห์ (Parker, 2009) การศึกษาเพศกระแสหลักในปัจจุบันจึงยังคงสนใจพรมแดนความรู้ การผลิตวาทกรรม และความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่คนกลุ่มต่างๆ ช่วงชิงการสร้างอัตลักษณ์ทางเพศและแสวงหาเสรีภาพในการแสดงความรู้สึกทางเพศ (Knauff, 1994)

ในแวดวงมานุษยวิทยา การศึกษาเพศวิถีส่วนใหญ่ให้ความสนใจเกี่ยวกับการทับซ้อนของเศรษฐกิจ การเมือง และความเชื่อในระบบทุนนิยมที่สร้าง ผลิตซ้ำ และทำลายอัตลักษณ์ทางเพศแบบต่างๆ (Boellstorff, 2007) แต่แนวคิดเพศวิถีภายใต้การวิเคราะห์ระบอบอำนาจอาจไม่สามารถทำความเข้าใจสิ่งที่มนุษย์ปฏิบัติในกิจกรรมทางเพศ เพราะวาทกรรมอาจเป็นเพียงประสบการณ์ของกฎระเบียบที่สังคมกำหนดขึ้น แต่มีใช้สิ่งที่พบในอารมณ์ความรู้สึกที่มนุษย์แสดงออกในยามที่มีเซ็กส์ (Allen, 2012) ทั้งนี้ มีข้อสังเกตว่าสิ่งที่มนุษย์ใช้สร้างอัตลักษณ์กับวิธีปฏิบัติในเรื่องเพศอาจไม่สอดคล้องกัน ดังนั้น การทำความเข้าใจวิธีปฏิบัติและการกระทำทางร่างกาย การแสดงอารมณ์ ความปรารถนา ความพึงพอใจในการแสวงหาความสุขและความรื่นรมย์ทางเพศ อาจใช้แนวคิดเพศภาวะและเพศวิถีแบบโดดๆ ไม่ได้ ในการศึกษาของ Dean (2009) และ Wekker (2006) พยายามค้นหาความเกี่ยวโยงกันของเรือนร่างและอารมณ์ความรู้สึกทางเพศที่ทำให้เกิดการกระทำบางอย่างระหว่างมนุษย์กับมนุษย์และมนุษย์กับสิ่งของ ในขณะที่ Valentine (2007) เสนอว่าการทำความเข้าใจอารมณ์และความต้องการทางเพศ อาจต้องแสวงหาวิธีวิทยาและวิธีศึกษาใหม่ๆ ที่สามารถมองเห็นผัสสะและความรู้สึกที่ปรากฏอยู่ในกิจกรรมทางเพศ เนื่องจากประสบการณ์ทางร่างกายขณะมีอารมณ์ทางเพศย่อมจะถ่ายทอดเป็นตัวหนังสือไม่ได้โดยตรงไปตรงมา

จากข้อวิจารณ์ที่ว่าร่างกายคือพื้นที่เชิงการเมืองและเป็นที่ยอมรับระบอบอำนาจความรู้ที่สังคมใช้ควบคุมมนุษย์ สิ่งนี้อาจเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีสำหรับการทบทวนว่า “ร่างกาย” ยังเป็นรอยต่อของพรหมแดนผัสสะและอารมณ์ที่ซับซ้อน ในช่วงที่นักมานุษยวิทยาเริ่มสนใจประสบการณ์ทางอารมณ์ การวิเคราะห์ผัสสะแห่งเรือนร่างที่สัมพันธ์กับอารมณ์อาจช่วยขยายขอบเขตความเข้าใจเกี่ยวกับเพศวิถีของมนุษย์ออกไปจากเรื่องราวทฤษฎีและระบอบอำนาจ (Howes, 2003) ในการศึกษาของ Porcello et al. (2010) และ Csordas (1990) กล่าวว่าการศึกษาผัสสะและความสัมพันธ์ทางความรู้สึกคือเป้าหมายของชีวิตทางสังคม สิ่งที่เกิดขึ้นบนเนื้อตัวร่างกายของมนุษย์คือเรื่องราวประสบการณ์ทางสังคมที่มีความสำคัญพอๆ กับสิ่งที่เกิดขึ้นในการใช้สติปัญญาและความคิด ผัสสะของเรือนร่างจึงเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการสร้างตัวตนและสำนึกของการดำรงอยู่ในโลก Spronk (2014) อธิบายว่าร่างกายเปรียบเสมือนผู้ทำหน้าที่ใกล้เคียงทางวัฒนธรรม และเป็นกระจกสะท้อนเรื่องราวทางวัฒนธรรมที่มนุษย์เติบโตและอาศัยอยู่ รวมทั้งยังทำให้อารมณ์และความรู้สึกทางเพศปรากฏเป็นรูปร่างและมีความหมายต่อการปฏิบัติ ในขณะที่ Brown and Tucker (2010) กล่าวว่าความสัมพันธ์ทางอารมณ์ต้องพึ่งพาอาศัยเรือนร่างและการมองดูด้วยสายตา ซึ่งจะทำให้เกิดการตอบโต้ไปมาระหว่างผู้กระทำ การ กระบวนการเหล่านี้คือพรหมแดนของความรู้ที่ทับซ้อนกันระหว่างผัสสะ อารมณ์ ร่างกาย กฏระเบียบทางสังคม และปฏิสัมพันธ์ที่มนุษย์มี

การศึกษาเซ็กส์และกิจกรรมทางเพศ

ตัวอย่างการศึกษาของ Spronk (2014) เกี่ยวกับชีวิตคนหนุ่มสาวชนชั้นกลางในกรุงไนโรบี ประเทศเคนยา ชี้ว่าความรักและความสัมพันธ์ทางเพศเกี่ยวข้องกับบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลง ประเด็นที่มีการถกเถียงแลกเปลี่ยนกันระหว่างชาวเคนยาและ Spronk จะเกี่ยวข้องกับชีวิตครอบครัว อาชีพการงาน ความเชื่อทางศาสนา กิจกรรมทางเพศ ความสุขในชีวิต ความคาดหวัง ความกังวลและการยับยั้งชั่งใจในเรื่องเซ็กส์และกามารมณ์ โดย Spronk จะเข้าไปสังเกตแบบมีส่วนร่วมกับคนหนุ่มสาวในกิจกรรมต่างๆ หนุ่มสาวชาวเคนยาอธิบายว่าเซ็กส์คือความสำราญทางร่างกายและเกิดขึ้นโดยสัญชาตญาณ ในขณะที่ Spronk พยายามพูดคุยเกี่ยวกับอารมณ์และความรู้สึกในการมีเซ็กส์ เธอก็ตั้งคำถามกับตัวเองว่าคำตอบที่ได้รับจากชาวเคนยาคือภาพตัวแทนความจริงเกี่ยวกับเซ็กส์ใช่หรือไม่ เธอเชื่อว่าคำพูดกับการกระทำอาจไม่ใช่สิ่งเดียวกัน คำบอกเล่าเกี่ยวกับเซ็กส์อาจถูกอธิบายด้วยภาษา ในขณะที่อารมณ์ที่เกิดขึ้นขณะมีเซ็กส์อาจอธิบายไม่ได้ด้วยคำพูด ข้อสงสัยนี้ทำให้ Spronk ไม่แน่ใจว่าการศึกษากามารมณ์และความรู้สึกเกี่ยวกับเซ็กส์จะเกิดขึ้นจากคำบอกเล่า ในประเด็นนี้ Bolton (1992) เคยตั้งข้อสังเกตว่าเรื่องราวของเซ็กส์จะถูกถอดทอนให้เป็นเพียงคำบอกเล่า ในขณะที่ประสบการณ์ทางร่างกายและอารมณ์ที่เกิดขึ้นจะเลือนหายไป

Spronk (2014) อธิบายว่าคนหนุ่มสาวในเมืองไนโรบีมีชีวิตภายใต้ระบบทุนนิยมที่ขับเคลื่อนด้วยการบริโภคสินค้าและบริการต่างๆเหมือนสังคมตะวันตก ดังนั้น พวกเขาจึงเป็น

คนรุ่นใหม่ที่แสวงหาเสรีภาพในการแสดงออกและทำสิ่งต่างๆ มีความมุ่งมั่นที่จะประสบความสำเร็จในการทำงาน ความรัก การแต่งงาน การมีครอบครัว และมีชีวิตเซ็กส์ที่สมบูรณ์ โดยเฉพาะผู้หญิงคาดหวังว่าตนเองสามารถมีสิทธิในการแสดงความรักและเซ็กส์ได้เท่าเทียมผู้ชาย โดยการบอกและแสดงอารมณ์ความรู้สึกของตัวเองต่อผู้ชายที่มีสัมพันธ์ด้วยอย่างเปิดเผยต่อสาธารณะ เช่น เดินจูงมือ จูบปากจูบแก้ม และโอบกอดกัน สิ่งนี้ช่วยให้ผู้หญิงค้นพบตัวตนผ่านความสัมพันธ์ทางเพศแบบใหม่ที่ต่างไปจากจารีตนิยมซึ่งผู้หญิงต้องไม่แสดงออกในเรื่องเพศและต้องรักษานวลสงวนตัว Spronk มีโอกาสพูดคุยและติดตามการใช้ชีวิตของคู่รักชาวเคนย่าและเห็นกิจกรรมทางเพศที่พวกเขาปฏิบัติต่อกัน รวมทั้งมีโอกาสพูดคุยกับกลุ่มผู้ชายที่อธิบายว่าเซ็กส์คือเรื่องพิสูจน์ความเป็นชายของเขา ผู้ชายชาวเคนย่าคิดว่าการไม่มีประสบการณ์เซ็กส์คือการทำลายความเป็นชาย รวมถึงหน้าที่ของผู้ชายจะต้องทำให้ผู้หญิงมีความสุขและพึงพอใจจากการร่วมรัก ผู้ชายคนใดมีความล่าช้าของการปรนปรนความสุขทางเพศให้กับผู้ชายจะถือว่าผู้ชายคนนั้นมีทักษะทางเพศ เหตุผลนี้ทำให้ผู้ชายชาวเคนย่าแสวงหาหนึ่งปีในโลกออนไลน์มาศึกษาและเลียนแบบกิจกรรมเซ็กส์ที่พบเห็น ผู้ชายเคนย่ายังให้ความหมายของการมีเซ็กส์ที่ดี หมายถึงการที่ผู้ชายหญิงรู้ว่าคู่ขาของตัวเองชอบและพึงพอใจสิ่งใดขณะมีเพศสัมพันธ์ ซึ่งเป็นความหมายที่ถูกบอกเล่าในตำราเซ็กส์ที่แพร่หลายในคนรุ่นใหม่ และเป็นความหมายที่ส่งต่อมาจากสังคมตะวันตก

นอกจากนั้น ผู้ชายเคนย่าจะคิดว่าการถึงจุดสุดยอดคือเครื่องบ่งชี้ในความสำเร็จของเซ็กส์และพิสูจน์ความเป็นชายในตัวเอง การแสวงหาความสำราญทางเพศของชายหญิงชาวเคนย่ายังสะท้อนวิธีคิดเกี่ยวกับการมีตัวตน กล่าวคือ พวกเขา รู้สึกว่า “เป็นตัวของตัวเอง” อย่างมากเมื่อได้ปลดปล่อยอารมณ์และความต้องการทางเพศกับคนที่ชอบและพึงพอใจ การร่วมรักและการมีเซ็กส์จึงเป็นพื้นที่ของการเสริมอำนาจของหญิงชาย กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ เซ็กส์ของหนุ่มสาวชาวเคนย่าคือเครื่องบ่งชี้ความสุขของชีวิต หนุ่มสาวชาวเคนย่ารุ่นใหม่จึงพยายามหาวิธีปรนเปรอความสุขทางเพศให้กันและกัน เซ็กส์และกามารมณ์จึงสร้างประสบการณ์ที่ประทับใจบนเรือนร่าง ร่างกายจึงเป็นพื้นที่รองรับความรู้สึก ทั้งสองสิ่งนี้ได้ก่อตัวร่วมกันและกลายเป็นความรู้ (body-sensorial knowledge) ที่ทำให้หนุ่มสาวเคนย่ารู้ว่าตัวเองคือใคร (Spronk, 2014)

Keane (2003) วิเคราะห์ว่าประสบการณ์ของเรือนร่าง (corporeal experiences) และความสำราญทางกามารมณ์สำหรับคนรุ่นใหม่ในประเทศเคนย่า คือภาพสะท้อนแบบแผนของเพศภาวะและเพศวิถีของสังคมหลังยุคอาณานิคมในดินแดนที่เคยตกอยู่ใต้การปกครองของชาวตะวันตก กล่าวคือ ความรู้สึกในการเป็นหญิงและชายที่มีความสุขสำราญ มีอิสระที่จะแสดงอารมณ์ทางเพศ พร้อมกับการใช้เรือนร่างเป็นพื้นที่เพื่อยืนยันการมีตัวตนล้วนเกี่ยวข้องกับบริบทสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปภายใต้วัฒนธรรมบริโภคนิยมและการแสวงหาความสำเร็จทางวัตถุ Spronk (2014) อธิบายว่าเซ็กส์และกิจกรรมทางเพศคือ “ตัวกลาง” ที่เชื่อมโยงร่างกายของมนุษย์เข้ากับความรู้สึกและกฎระเบียบทางสังคม ในแง่นี้ เซ็กส์จึงเป็นพื้นที่ของความรู้ที่ทำให้

บุคคลเข้าใจว่าตนเองมีความหมายอย่างไรและต้องสร้างสัมพันธ์กับคนอื่นอย่างไร ขณะเดียวกัน เซ็กส์ก็ทำให้บุคคลจัดระเบียบตัวเองเข้ากับบรรทัดฐานของเพศภาวะและเพศวิถีที่สังคมสร้างขึ้น นั่นคือ ความเป็นรักต่างเพศที่สร้างความสัมพันธ์แบบคู่ตรงข้าม Spronk (2014) ตั้งข้อสังเกตว่าในการทำความเข้าใจชีวิตทางเพศของมนุษย์ไม่ควรตัดทอนกิจกรรมเซ็กส์และกามารมณ์ให้กลายเป็นเพียงความสัมพันธ์เชิงอำนาจ แต่ควรมองเซ็กส์ในฐานะประสบการณ์ทางร่างกายที่สร้างความรู้เกี่ยวกับการมีตัวตนของมนุษย์

กามารมณ์ที่เกิดจากวัตถุสิ่งของ

Gajewska (2020) ตั้งข้อสังเกตว่าเมื่อมีการอธิบายประสบการณ์เซ็กส์และกามารมณ์ของมนุษย์ นักวิชาการมักจะมองดูเฉพาะพฤติกรรมและวิธีปฏิบัติที่มนุษย์มีต่อกัน ทำให้มองข้ามวัตถุสิ่งของที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมเซ็กส์และกระตุ้นให้เกิดอารมณ์ทางเพศ ดังนั้น การทำความเข้าใจบทบาทผู้กระทำการของวัตถุสิ่งของ (non-human actors) ที่ช่วยปลดปล่อยความใคร่และความต้องการทางเพศ ตัวอย่างเช่น ชุดชั้นใน ถู้นอง เสื้อผ้า อุปกรณ์สำหรับใช้เพื่อการมีเซ็กส์ (sex toy) ภาพเปลือยและหนังโป๊ ตุ๊กตายาง อวัยวะเพศปลอม วัตถุต่างๆเหล่านี้คือผู้ที่ต่อเติมและขยายจินตนาการทางเพศให้กับมนุษย์ เมื่อวัตถุถูกนำมาใช้ในกิจกรรมทางเพศ มันจะทำหน้าที่สร้างความตื่นเต้น ความสนุกสนานเพลิดเพลิน ความเร้าใจ ความอยากในทางกามารมณ์ โดยมันจะเข้าไปเชื่อมต่อกับเรือนร่างของมนุษย์ทำให้เกิดสภาวะของการผนวกรวมสิ่งที่เป็นมนุษย์กับมิใช่มนุษย์ ผลที่เกิดขึ้นคือการสร้างความสุขทางเพศ

ในการศึกษาของ Terry (2010) อธิบายว่ากามารมณ์ที่เกิดขึ้นจากการอาศัยวัตถุสิ่งของเพื่อทำให้มนุษย์บรรลุถึงความสุขและความมหัศจรรย์ทางเพศ คือเพศวิถีเชิงวัตถุ (objectum-sexuality) พรหมแดนเซ็กส์ในลักษณะนี้ มนุษย์จะนำวัตถุเข้ามาเป็นส่วนประกอบสำคัญเพื่อให้เซ็กส์มีความเร้าใจหรือมีจินตนาการที่แปลกใหม่ ในความเข้าใจแต่เดิม นักวิชาการมักจะมองวัตถุที่มนุษย์ใช้ในกิจกรรมทางเพศเป็นเพียงสิ่งที่รองรับอารมณ์ของมนุษย์เท่านั้น ทำให้มองข้ามบทบาทเชิงรุกของวัตถุ ที่สามารถทำให้เซ็กส์ของมนุษย์เปลี่ยนความหมายไปจากเดิม ดังนั้น กามารมณ์ที่มีวัตถุเข้ามาเกี่ยวข้อง “วัตถุ” จึงดำรงอยู่ในฐานะเป็นผู้ร่วมกระทำการที่น่าหลงใหล เพราะมันทำให้อารมณ์ทางเพศดำเนินไปข้างหน้า และยังเข้าไปเสริมการมีตัวตนทางเพศของมนุษย์ให้เข้มข้นขึ้น เมื่อวัตถุถูกนำมาใช้ในกิจกรรมเซ็กส์ มันจะมีใช้วัตถุอีกต่อไป หากแต่มันจะกลายสภาพไปเป็น “บางสิ่ง” (things) ที่ช่วยสร้างอารมณ์และความรู้สึก (sensuous presence) โดยตัวมันเองมิได้ทำหน้าที่เพียงตอบสนองการใช้ประโยชน์ของมนุษย์ แต่มันกำลังสร้างอารมณ์ให้กับมนุษย์ (Brown, 2001) การเชื่อมต่อกันระหว่างร่างกายมนุษย์กับวัตถุอื่นภายใต้การกระทำทางเพศ ช่วยขยายความเข้าใจเกี่ยวกับการดำรงอยู่ของวัตถุ ในฐานะเป็นสิ่งที่มิพลงที่สร้างตัวตนทางเพศให้กับมนุษย์ ในประเด็นนี้ Haraway (1990) เคยกล่าวว่าการกระทำการร่วมกันระหว่างมนุษย์กับสิ่งที่มีมิใช่มนุษย์ ทำให้เกิดการตระหนักรู้ถึง

บางสิ่ง ในกรณีเซ็กส์และกามารมณ์ มนุษย์กับวัตถุคือผู้ร่วมสร้าง ร่วมแสดง และร่วมถ่ายทอด อารมณ์ทางเพศ

ผู้เขียน

ดร.นฤพนธ์ ต้วงวิเศษ

หัวหน้ากลุ่มงานวิจัยและพัฒนา ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร

เอกสารอ้างอิง

นฤพนธ์ ต้วงวิเศษ. (2558). อารมณ์ปรารถนาคือเครื่องมือของอำนาจ. *รัฐศาสตร์สาร*, 36(2), 154-194.

นฤพนธ์ ต้วงวิเศษ. (2560). *เพศในเขาวงกต แนวคิดทฤษฎีเพศในวัฒนธรรมบริโภคนิยม*. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร.

นฤพนธ์ ต้วงวิเศษ. (2563). แนวคิดเรื่องความหลากหลายทางเพศในกระบวนทัศน์วิทยาศาสตร์และสังคมศาสตร์. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา*, 28(3), 312-339.

Allen, J. (2012). One way or another: erotic subjectivity in Cuba. *American Anthropologist*, 39(2), 325-38.

Arnfred, S. (2007). Sex, Food and Female Power. *Sexualities*, 10(2), 141-158.

Benedict, R. (1934). *Patterns of culture*. New York: Houghton Mifflin.

Boellstorff, T. (2007). *Queer studies in the house of anthropology*. *Annual Review of Anthropology*, 36, 17-35.

Bolton, R. (1992). Mapping terra incognita: sex research for AIDS prevention, in G. Herdt and S.Lindenbaum (Eds.), *The time of AIDS: social analysis, theory and method*, (pp.125-58).Newbury Park: Sage.

Brown, B. (2001). *Thing Theory*. *Critical Inquiry*, 28(1), 1-22.

Brown, S. & Tucker, I. (2010). Eff the ineffable: affect, somatic management and mental health service users, in M. Gregg and G. Seigworth (Eds.), *The affect reader*, (pp.229-49). Durham: Duke University Press.

Cole, J. (2004). Fresh Contact in Tamatave, Madagascar: Sex, Money and Intergenerational Transformation. *American Ethnologist*, 31(4), 573-588.

Csordas, T. (1990). Embodiment as a paradigm for anthropology. *Ethos*, 18, 5-47.

Dean, T. (2009). *Unlimited intimacy: reflections on the subculture of barebacking*. Chicago: University of Chicago Press.

Evans-Pritchard, E. E. (1972). *Man and woman among the Azande*. London: Faber and Faber.

Foucault, Michel (1979[1976]). *The History of Sexuality Volume 1: An Introduction*. London: Allen Lane.

Gajewska, G. (2020). *Eroticism of More- and Other-than-Human Bodies: A Study of the Anthropology of Things*. London: Palgrave Macmillan.

- Haraway, D. J. (1990). *Situated Knowledges: The Science Question in Feminism and the Privilege of Partial Perspective*. in *Simians, Cyborgs, and Women: The Reinvention of Nature*. (pp. 183-201). New York: Routledge.
- Hasting, D. & Magovan, F. (2010). *The Anthropology of Sex*. Oxford: Berg.
- Howes, D. (2003). *Sensual relations. Engaging the senses in culture and social theory*. Ann Arbor: University of Michigan Press.
- Katz, J. (1976). *Gay American history: lesbians and gay men in the USA*. New York: Crowell.
- Keane, W. (2003). Semiotics and the social analysis of material things. *Language and Communication*, 23, 409–25.
- Knauff, B. (1994). Foucault meets South New Guinea: knowledge, power, sexuality. *Ethos*, 22(4), 391–438.
- Malinowski, B. (1982 [1929]). *The sexual life of savages in north-western Melanesia. An ethnographic account of courtship, marriage and family life among the natives of the Trobriand Islands*. London: Routledge.
- Manderson, L., Bennett, L. & Sheldrake, M. (1999). Sex, social institutions and social structure: anthropological contributions to the study of sexuality. *Review of Sex Research*, 10, 184–210.
- Mead, M. (1950). *Sex and temperament in three primitive societies*. New York: The American Library.
- Morris, R. (1995). All made up: performance theory and the new anthropology of sex and gender. *Annual Review of Anthropology*, 24, 567–92.
- Ortner, S. (1974). Is female to male as nature is to culture? in M. Rosaldo and L. Lamphere (Eds.), *Woman, culture and society*, (pp.67–87). Stanford: Stanford University Press.
- Parker, R. (2009). *Bodies, pleasures and passions: sexual culture in contemporary Brazil*. Boston: Beacon Press.
- Parker, R. & Aggleton, P. (1999). *Culture, society and sexuality: a reader*. London: UCL Press.
- Porcello, T., Meintjes, L., Ochoa, A. M. & Samuels, D. (2010). 'The reorganization of the sensory world. *Annual Review of Anthropology*, 39, 51–66.
- Rubin, G. (1975). The traffic in women: notes on the political economy of sex, in R. Reiter (Ed.), *Towards an anthropology of women*, (pp.157–210). New York: Monthly Review Press.
- Rubin, G. (1984). Thinking sex: notes for a radical theory of the politics of sexuality, in C. Vance (Ed.), *Pleasure and danger. Exploring female sexuality*, (pp.267–319). London: Pandora.
- Spronk, R. (2014). Sexuality and subjectivity: Erotic practices and the question of bodily sensations. *Social Anthropology*, 22(1), 3–21.
- Terry, J. (2010). Loving Objects. *Trans-Humanities Journal*, 2(1), 33–75.

- Tuzin, D. (1995). Discourse, intercourse and the excluded middle: anthropology and the problem of sexual experience, in P. Abramson and S. Pinkerton (Eds.), *Sexual nature, sexual culture*, (pp.257–75). Chicago: University of Chicago Press.
- Vance, C. (1991). Anthropology rediscovers sexuality: a theoretical comment. *Social Science and Medicine*, 33(8), 875–84.
- Valentine, D. (2007). *Imagining transgender: an ethnography of a category*. Durham: Duke University Press.
- Weeks, J. (1977). *Coming out: homosexual politics in Britain from the nineteenth century to the present*. London: Quartet Books.
- Wekker, G. (2006). *The politics of passion*. New York: Columbia University Press.
- Weston, K. (1993). Lesbian/gay studies in the house of anthropology. *Annual Review of Anthropology*, 22, 339–67.